

ЧОРНОБИЛЬ - ПРОБЛЕМА ПЛАНЕТАРНА

ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА ЛЕОНІДА КУЧМИ НА КОНФЕРЕНЦІЇ
КРАЇН-ДОНОРІВ З ПИТАНЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ "УКРИТТЯ"
(НЬЮ-ЙОРК, 20. 11. 97 р.)

Шановний
Віце-Президенте Гор!
Ваші Високоповажності!
Шановні пані і панове!
Дорогі друзі!

У перебігу міжнародних подій є такі, які мають особливу вагу й надовго залишаються у пам'яті. До цих подій я відношу сьогоднішні представницьке зібрання. Адже Чорнобиль був і залишається особливою гострою і болючою темою для моїх співвітчизників.

Тому хотів би висловити щиру вдячність представникам держав Великої Британії, Європейської Комісії, а також усіх 45 країн, які відгукнулись на наше з Віце-Президентом Гором запрошення взяти участь у цій зустрічі. На превеликий жаль, ми записалися з нею на ціле десятиліття.

Однак, як говориться, краще пізно, ніж ніколи. Наша конференція може і повинна відіграти справді історичну роль, стати переломною вихом у практичному розв'язанні чорнобильської проблеми, яка має, без перебільшення, планетарний масштаб.

Сердечна подяка керівництву Сполучених Штатів, особисто Віце-Президенту Альберту Гору за розуміння наших труднощів, породжених Чорнобильською аварією, та за провідну роль США у мобілізації зусиль міжнародної спільноти на подолання її наслідків.

Український народ дорожить ціною заплатив за авантюри дії радянських керівників, які часто нехтували його життєво важливими інтересами. Нагадаю, зокрема, що за існування України у складі СРСР питання будівництва та експлуатації атомних електростанцій, в тому числі Чорнобильської, відносилися виключно до компетенції союзного уряду.

Без урахування думки громадян та властей України і без їх згоди, але за кошти саме українських платників податків й було споруджено цього ядерного монстра.

Після катастрофи керівництво союзної держави, намагаючись вестися в оману власну громадянську та заспокоїти світове співтовариство, зробило вигляд, ніби нічого надзвичайного не сталося. Наслідком цього було штучне погіршення і без того критичної ситуації. У тому числі й насамперед для тих, хто опинився в зоні аварії і кого кинули на ліквідацію її наслідків.

Після розпаду СРСР Україна взагалі залишилася наодинці з цією безпрецедентною в історії людства проблемою, хоча міжнародне співтовариство уже достатньо мірою уявляло її реальні масштаби.

Але й за таких умов несприятливих умов ми прагнули робити все можливе своїми силами. Небачена в мирний час за масштабами і темпами мобілізація сил та засобів держави донині дуже дорого обходиться Україні і вимагає від нашого народу великих жертв. Виділю найголовніші з них:

- у 1997 році на вирішення всього комплексу проблем Чорнобильської аварії заплановано витрати

ти близько 12 відсотків видаткової частини державного бюджету. І це при тому, що протягом 10 років значна частка бюджету віддавалась на локалізацію чорнобильського лиха;

- майже 4 млрд. доларів США пішло на соціальну реабілітацію 800 тис. осіб, які постраждали внаслідок аварії. Серед них 70 тис. інвалідів, кількість яких щороку збільшується в середньому на 10 тисяч осіб;

- витрати на стабілізацію саркофага лише за останні три роки склали майже 60 млн. доларів США. А перед-

від успадкованої ядерної зброї ще не означає, що на її території остаточно ліквідовано ядерну небезпеку.

Вона в будь-якому випадку може нагадати про себе.

Хочу насамперед і особливо наголосити, що найбільш гостра й небезпечна з цієї точки зору проблема - стан так званого саркофага, тобто споруди, яку являє сьогодні четвертий енергоблок з післяаварійною надбудовою. Це, образно кажучи, некерована ядерна бом-

жодна з них не відповідала повністю поставленим вимогам. План реалізації заходів на об'єкті "Укриття", що включає 22 окремі вузькоспеціалізовані завдання, було ухвалено лише на початку цього року.

А ключовим, стратегічним завданням є повне вилучення, знешкодження та ізоляція радіоактивних матеріалів.

Україна вже висловила готовність внести свою частку - близько 50 млн. доларів США безпосередньо у реалізацію цього плану, а також 100 млн. доларів на підтримку інфраструктури зони, необхідної для безпечного існування об'єкта.

Повністю ж здійснити заплановану нами справу можна лише шляхом мобілізації додаткових фінансових та інтелектуальних ресурсів. Сприяття цьому і має сьогоднішня зустріч.

Але, як ми всі розуміємо, це лише початок.

Тим часом цінність і значення цього проекту важко переоцінити у наш переповнений техногенними ризиками час. Вкладення коштів у його реалізацію - не лише інвестиція заради власної безпеки та безпеки своїх нащадків. Це - потужний стимул та унікальна можливість створення й реалізації досі невідомих науково-технічних розробок, які дозволять не тільки мінімізувати наслідки минулої катастрофи, а й запобігти майбутнім.

Мусимо також мати на увазі, що організація безпечної функціонування саркофага - важливий, етапний, але лише один з елементів у загальному контексті розв'язання чорнобильської проблеми.

Україна першою усвідомила необхідність виведення ЧАЕС з експлуатації і як ніхто інший у цьому заінтересована. Однак ціла низка об'єктивних причин - і, насамперед, життєва необхідність використання усіх наявних джерел електроенергії на тлі хронічного дефіциту частоти струму в енергомережі - вимагає гнучкого й виваженого підходу до вирішення долі станції.

Принципове рішення про повне її закриття прийнято, і ми не маємо наміру від нього відступати.

Однак Україна буде неспроможна реалізувати це рішення без введення компенсаційних потужностей у своїй енергосистемі.

Не можна не рахуватися і з тим, що закриття ЧАЕС неминує залишити без роботи тисячі її працівників. А це люди, які віддали і віддають сили та здоров'я заради

приборкання ядерної загрози і заслужили вдячність та повагу світової спільноти.

Хіба можна ігнорувати щоденний подвиг чорнобильців, залишаючись байдужими до їхньої долі.

Шановні пані і панове!

Переконаний, що порушені у цьому виступі питання вимагають пошуку оптимальних варіантів їх рішення, координації та об'єднання зусиль усіх держав.

"Чорнобильський синдром" - явище українське лише за географічною ознакою. Він нависає над життям, здоров'ям та благополуччям усіх народів планети, усього живого на Землі.

Ніякі кордони не захищають від найбільшої в історії людства техногенної катастрофи, від згубної і безжалісної ядерної стихії.

Її трагічні наслідки щороку підсумовуються у зростанні смертності, появі й ускладненні хвороб, забрудненні навколишнього середовища.

Чорнобильські дзвони нагадують і попереджують усіх про небезпеку, яку несе людству його ж власне творіння - так званий "мирний" атом.

Змінити те, що вже сталося, ми не спроможні. Проте, навчені гірким досвідом, можемо й повинні запобігти новим катастрофам. Можемо і повинні уникнути нових жертв, знизити ризик повторної фатальної помилки.

Шановні пані і панове! Ставши жертвою

страшної катастрофи, Україна має повне моральне право звернутися до світового співтовариства з закликом до підтримки і допомоги. Допомоги не тільки їй, а й, повторюю, всім, самим собі.

Хочеться вірити, що це звернення не залишиться без відгуку.

Зволікати, відкладати на потім вже нема коли. Якщо сьогодні світ не прислухається до цих застерень, розраховатися доведеться і нам, і нащадкам. У даному разі дуже слушними здаються слова мудрого царя Соломона:

"Не стримуй добра потребуючому, Коли в силі твоєї руки це вчинити."

Не кажи своїм ближнім:

"Іди, та знову прийди,

А завтра я дам",

коли маєш з собою".

Дякую всім за увагу та підтримку.

Компанія MOUCHEL одержує призначення на ключовий ядерний проект в Україні

Під тиском Меморандуму про взаєморозуміння між урядом України, "великою сімкою" та Радою Європи Президент України погодився у 1996 р. на закриття ЧАЕС в обмін на пакет заходів, включаючи виділення коштів на завершення будівництва двох реакторів типу ВВЕР-1000, по одному - в Хмельницькому і в Рівному.

Однак проект та пов'язана з ним програма модернізації застопорилися: необхідні радіологічна та екологічна оцінки, прийнятні для Європейського банку. Для модернізації та завершення таких оцінок англійською та українською мовами в Україну направлені спеціалісти MOUCHEL. Вони мусять підготувати план дій з охорони навколишнього середовища, які можуть бути прийняті як частина проектною документації і пов'язаних з нею позичкових зобов'язань.

Робота у цьому напрямку йде спільно з Mouchel-IRE Ltd. Кошти виділяє TACIS, а отримує Держкоматом. Інші безпосередньо залучені сторони: Європейський банк реконструкції та розвитку, Євроатом, Українська адміністрація з ядерного регулювання.

Переклад з англійської працівника "Чорнобильінтерінформу" Римми КИСЕЛИЦІ (Newslettek).

бачені Меморандумом про взаєморозуміння сукупні видатки України до 2005 року на вирішення проблеми ЧАЕС у комплексі обчислюватимуться в межах 600 млн. доларів. Ця сума співставна з коштами, які протягом цього ж часу зобов'язалися виділити країни Великої сімки та Єврокомісія;

- у загальнодержавних масштабах значні кошти на здійснення безперервного моніторингу якості повітря, питної води, продуктів харчування, рекультивацию земельних ресурсів, оздоровлення навколишнього середовища. Гадаю, зайво говорити, що це означає для держави, яка водночас поєднує подолання наслідків тоталітаризму з кардинальною перебудовою економіки на ринкових засадах.

Наведу ще ряд характерних даних:

- радіаційного забруднення зазнали близько 50 тис. кв км території, де розташовано понад 2000 населених пунктів з населенням близько 2,6 млн. чол.;

- з особливо забруднених районів уже переселено близько 160 тис. осіб;

- з господарського використання вилучено 180 тис. га ріллі та 157 тис. гектарів лісів, які зазнали радіаційного забруднення.

Ці дані, за всієї їх масштабності - лише видима частина айсберга, яку дозволяє більш-менш точно оцінити сучасна наука. Але хто зможе реально спрогнозувати можливі наслідки впливу Чорнобильської аварії на генфонд, і не лише української нації, та обчислити потенційні втрати у майбутньому?

Шановні пані і панове!

Усі ми мусимо пам'ятати: добровільна відмова України

ба з годинниковим механізмом, що поставлений на невідомий людству час.

Не лише Україна і розташована за 100 кілометрів від Чорнобиля її тримільйонна столиця - усе людство перебуває під загрозою виверження цього вулкана.

У чорнобильській трагедії планетарні масштаби, - і долати її треба об'єднаними зусиллями усього світового співтовариства. Збудований фактично за тимчасовою схемою й за неймовірно тяжких екстремальних умов 1986 року, саркофаг не розрахований на тривалу експлуатацію. Виходячи з результатів останніх досліджень, авторитетні експерти стверджують, що відносно безпечно існування цього об'єкта можливе лише протягом кількох наступних років. Та й то, якщо не станеться природних або штучних аномалій чи катаклізмів.

За оцінками фахівців, не менш серйозну загрозу становлять залишки ядерного палива всередині саркофага. Вони можуть стати джерелом нових самопідтримуваних ланцюгових ядерних реакцій.

Ще у 1992 році Україна оголосила міжнародний конкурс на кращий проект перетворення саркофага в екологічно безпечну систему. З того часу надійшло чимало корисних пропозицій, однак

На міжнародній конференції з проблем Чорнобиля, яка відбулася 20 листопада 1997 року в Нью-Йорку, де виступив і Президент України, зібрано 37 мільйонів доларів на спорудження "саркофага", сім промислово розвинених країн світу раніше виділили ще 300 мільйонів доларів з цієї ж метою, 50 мільйонів доларів виділила Україна.

Але постає питання - чи вистачить такої "могутньої" фінансової підтримки для розв'язання Чорнобильської проблеми? Одна Україна вирішити проблему "укриття" не спроможна.

Ось чому в цілому позитивно оцінюючи роботу конференції, Леонід Кучма сказав, що це тільки початок широкомасштабної роботи по остаточній ліквідації чорнобильського монстра, який навис над людством.

Президент Л. Кучма повідомив про досягнення цієї віце-президентом США А. Гором домовленість про проведення у квітні 1998 року чергової конференції, на якій також збиратимуться кошти для подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.